

การพัฒนา โน้ตค้นทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โดยการเรียนการสอนแบบมโนธรรมสำนึก

นางรัชณี วัฒนกิจ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-581-052-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018625 | 15187044

THE DEVELOPMENT OF PRATHOM SUKSA SIX STUDENTS' MORAL CONCEPTS
BY CONSCIENTIZATION INSTRUCTION

Mrs. Rachanee Vatanakit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Elementary Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1992

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การพัฒนาโมทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โดยการเรียนการสอนแบบมโนธรรมสำนึก

โดย

นางรัชณี วัฒนกิจ

ภาควิชา

ประถมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

พร วัฒนกิจ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรราษฎร์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ดร.ทิศนา แยมมณี

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทิศนา แยมมณี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์)

ดร.แรมสมร อยู่สถาพร

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. แรมสมร อยู่สถาพร)

รชนี วัฒนกิจ : การพัฒนามโนทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการเรียนการสอนแบบมโนธรรมสำนึก (THE DEVELOPMENT OF PRATHOM SUKSA SIX STUDENTS' MORAL CONCEPTS BY CONSCIENTIZATION INSTRUCTION) อ.ที่ปรึกษา: ศ.สุมน อมรวิวัฒน์, 355 หน้า. ISBN 974-581-052-5.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนามโนทัศน์ทางจริยธรรม 8 ด้านคือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านการสร้างวินัยในตนเอง ด้านความอดทนอดกลั้น ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว ด้านความไม่เห็นแก่ตัว และด้านความเมตตากรุณา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดำเนินการวิจัยโดยสร้างแผนการสอน 8 แผน แบบวัดมโนทัศน์ทางจริยธรรม และแบบสังเกตพฤติกรรม แล้วนำไปทดลองสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน ผลการทดลองพบว่า

1. มโนทัศน์ทางจริยธรรม 8 ด้าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการสอนแบบมโนธรรมสำนึกสามารถพัฒนาถึงเกณฑ์ ร้อยละ 80
2. มโนทัศน์ทางจริยธรรม 8 ด้าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการสอนแบบมโนธรรมสำนึก สูงขึ้นกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ภาควิชา ..... ประถมศึกษา
สาขาวิชา ..... ประถมศึกษา
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิสิต ..... *รชนี วัฒนกิจ*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *ศ.สุมน อมรวิวัฒน์*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C240722 : MAJOR ELEMENTARY EDUCATION

KEY WORD: CONSCIENTIZATION INSTRUCTION/MORAL CONCEPTS/PRATHOM SUKSA SIX RACHANEE VATANAKIT : THE DEVELOPMENT OF PRATHOM SUKSA SIX STUDENTS' MORAL CONCEPTS BY CONSCIENTIZATION INSTRUCTION. THESIS ADVISOR : PROF.SUMON AMORNVIVAT, 355 PP. ISBN 974-581-052-5.

The purpose of this research was to develop 8 moral aspects : responsibility, honesty, disciplines, justice and patience, gratefulness, feeling ashamed in committing bad deeds, unselfishness, and kindness to Prathom Suksa six students. The research procedures were to construct eight lesson plans, moral concept test and behavior observation form. The researcher taught thirty Prathom Suksa six students by conscientization instruction. The results showed that

1. The moral concepts in 8 aspects of Prathom Suksa six taught by conscientization instruction improved by 80 percent.

2. The moral concepts in 8 aspects of Prathom Suksa six taught by conscientization instruction improved by 80 percent, over the criteria at the significant level of .05.

ภาควิชา ..... ประถมศึกษา
..... ประถมศึกษา
สาขาวิชา .....
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิติ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ ด้วยการได้รับความกรุณาช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาควบคุมการวิจัยที่ได้ให้ข้อเสนอแนะและแก้ไขสิ่งบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา เขมมณี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.แรมสมร อยู่สถาพร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ตรวจสอบจนเป็นวิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ในความกรุณาของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจนเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูใหญ่ ครูผู้สอน และนักเรียนในโรงเรียน ทิวไผ่งาม กรุงเทพมหานคร ที่ให้ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยขณะที่ทำการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณ นางสาววิภา รั้งงาม, นางสาวสมคิด อยู่แก้ว, นางสมใจ กล้าหาญ นายสมักร วัฒนกิจ, นางสาวช่อผกา ศิริสาคร เพื่อน ๆ พี่ ๆ และน้อง ๆ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน และเป็นกำลังใจตลอดมา

เหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบระลึกถึง พระคุณของคุณพ่อ คุณแม่ ผู้ให้ชีวิตและเลี้ยงดูจนเติบโตใหญ่

ท้ายที่สุดขอสนับสนุนการนำปรัชญาการศึกษาของ เปาโล แฟร์ มาใช้ในการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้มนุษย์ตระหนักในความมีศักดิ์ศรี และส่งเสริมให้มนุษย์ใช้สติปัญญาในการคิดและความมีเหตุผลในการแก้ปัญหาอย่างใคร่ครวญ

รัชณี วัฒนกิจ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
รายการตารางประกอบ.....	ช
สารบัญแผนภูมิ.....	ณ
	
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
สมมติฐานของการวิจัย.....	9
ความจำกัดของการวิจัย.....	10
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
โครงสร้างของวิชาจริยศึกษา หลักสูตรพุทธศักราช 2521	
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533).....	13
สาระสำคัญที่เกี่ยวกับมโนทัศน์ทางจริยธรรม.....	13
ความหมายของมโนทัศน์ จริยธรรม และมโนทัศน์ทางจริยธรรม	15
องค์ประกอบของจริยธรรม.....	19
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์และโคลแบร์ก.....	21
วิธีการส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรม.....	27
การปลูกฝังจริยธรรมในเด็ก.....	29
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยธรรม.....	32

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การเรียนการสอนแบบมโนธรรมสำนึก.....	34
แนวความคิดเกี่ยวกับจิตสำนึก ของเฮาโล แฟร์.....	34
บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึก.....	38
แนวคิดของเฮาโลแฟร์กับการประยุกต์ในวงการศึกษาของไทย.....	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	51
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	51
การทดลองเครื่องมือก่อนนำไปใช้.....	64
ตัวอย่างประชากร.....	65
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	98
รายการอ้างอิง.....	112
ภาคผนวก.....	125
ภาคผนวก ก.....	127
ภาคผนวก ข.....	128
ภาคผนวก ค.....	149
ประวัติผู้เขียน.....	355

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก.....	24
2 เปรียบเทียบมโนทัศน์ทางจริยธรรมหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80.....	72
3 คำมีขนิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละของ คะแนนมโนทัศน์ทางจริยธรรมก่อนเรียนและหลังเรียน.....	73
4 เปรียบเทียบคะแนนมโนทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการทดลองสอนด้วยแบบวัดมโนทัศน์ทาง จริยธรรม.....	74
5 ค่าร้อยละของคะแนนมโนทัศน์ทางจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	75
6 ค่าร้อยละของคะแนนมโนทัศน์ทางจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	76
7 ค่าร้อยละของคะแนนมโนทัศน์ทางจริยธรรม ด้านการสร้างวินัย ในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	77
8 ค่าร้อยละของคะแนนมโนทัศน์ทางจริยธรรม ด้านความอดทนอดกลั้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	78
9 ค่าร้อยละของคะแนนมโนทัศน์ทางจริยธรรม ด้านความกตัญญูกตเวที	79
10 ค่าร้อยละของคะแนนมโนทัศน์ทางจริยธรรม ด้านความสะอาด และเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	80
11 ค่าร้อยละของคะแนนมโนทัศน์ทางจริยธรรม ด้านความไม่เห็นแก่ตัว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	81
12 ค่าร้อยละของคะแนนมโนทัศน์ทางจริยธรรม ด้านความเมตตากรุณา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	82
13 ค่าร้อยละของคะแนนมโนทัศน์ทางจริยธรรม 8 ด้าน ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับเกณฑ์ร้อยละ 80	83

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
14 ตารางแสดงพัฒนาการมโนทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	84
15 คำร้อยละพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากแบบประเมินตนเองทางจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ.....	86
16 คำร้อยละพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากแบบประเมินตนเองทางจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์สุจริต....	87
17 คำร้อยละพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากแบบประเมินตนเองทางจริยธรรม ด้านการสร้างวินัยในตนเอง	88
18 คำร้อยละพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากแบบประเมินตนเองทางจริยธรรม ด้านความอดทนอดกลั้น	89
19 คำร้อยละพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากแบบประเมินตนเองทางจริยธรรม ด้านความกตัญญูกตเวที....	91
20 คำร้อยละพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากแบบประเมินตนเองทางจริยธรรม ด้านความละเอียดและเกรงกลัว ต่อการกระทำชั่ว.....	92
21 คำร้อยละพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากแบบประเมินตนเองทางจริยธรรม ด้านความไม่เห็นแก่ตัว....	93
22 คำร้อยละพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากแบบประเมินตนเองทางจริยธรรม ด้านความเมตตากรุณา....	94
23 ความถี่ของพฤติกรรมการวิพากษ์วิจารณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 จากแบบสังเกตพฤติกรรมโดยครูประจำชั้น.....	95
24 ตารางการวิเคราะห์แบบวัดมโนทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อหาระดับความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก	96

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
25	ตารางแสดงระดับความยาก และอำนาจจำแนกของแบบวัดมโนทัศน์ทางจริยธรรมที่มีคุณภาพ 40 ข้อ.....	136
26	การวิเคราะห์ความเที่ยงของแบบวัดมโนทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	138
27	การเปรียบเทียบคะแนนมโนทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการทดลองสอน.....	144
28	ตารางแสดงความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างครูประจำชั้นและผู้วิจัย.....	146
29	ค่าร้อยละคะแนนรวมของแบบวัดมโนทัศน์ทางจริยธรรมสรุปของแต่ละบทเรียน.....	147

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	แผนภูมิการเรียนการสอนแบบมโนธรรมสำนึก.....	56
2	แผนภูมิแผนการสอนแบบมโนธรรมสำนึก.....	58